

OBSAH

PŘEDMLUVA	7
1. Komunikace	9
2. Přístupy ke zkoumání komunikace	11
2.1 Teorie informace	11
2.2 Teorie sociální komunikace	14
2.3 Etnografický pohled na komunikaci	20
3. Základní charakteristika komunikace učitel – žáci	25
4. Pravidla komunikace učitel – žáci	33
5. Interakční styl učitele	45
6. Verbální komunikace – základní otázky	53
6.1 Proporce verbálního projevu učitele a žáků	55
6.2 Rozdíly v účasti děvčat a chlapců na komunikaci	59
6.3 Rozdíly v podílu komunikace žáků s různou školní úspěšností	60
6.4 Jazyk žáka a jazyk školy	61
7. Monolog ve vyučování	67
8. Dialog ve vyučování	71
8.1 Dialog učitel – žák	73
8.2 Otázky ve vyučování	77
8.3 Kognitivní náročnost otázek	80
8.4 Odpověď žáka	84
8.5 Reakce učitele na odpověď žáka	86
8.6 Otázky žáků	91
8.7 Dialog žák – žák	93
9. Emocionální stránka komunikace	95
10. Nonverbální komunikace	99
10.1 Paralingvistické prostředky komunikace	101
10.2 Extralingvistické prostředky komunikace	105
11. Písemná komunikace	113

12. Organizační formy vyučování z hlediska komunikace	117
13. Prostor v komunikaci	123
13.1 Různá uspořádání tříd	123
13.2 Zóna dominantní (interakční) aktivity	129
14. Nácvik komunikace	133
14.1 Sebeopozorování a sebereflexe	133
14.2 Příprava budoucích učitelů	134
PŘÍLOHY	139
Příloha 1 Schéma k charakteristice ústní komunikace	141
Příloha 2 Záznam pozorování nonverbální komunikace učitele	142
Příloha 3 Schéma k zaznamenávání otázek ve vyučovací hodině	143
Příloha 4 Pozorování komunikačních struktur ve vyučovací hodině	145
Příloha 5 Dotazník interakčního stylu učitele	147
Příloha 6 Flandersův systém pozorování komunikace ve třídě	151
Příloha 7 Dotazník ostychu při komunikaci pro žáky základní školy	155
Příloha 8 Dotazník komunikační ostýchavosti pro dospělé	157
LITERATURA	159